

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A fiatalkori bűnözés szociológiai háttere

Szerzők:

Roszkosné Frankovics Daniella - dr. Várady Lilla

2017. szeptember 30.

Sokat foglalkoztatott az a kérdés, hogy hogyan lesz valakiből bűnöző; egy kedves kisgyerekből, az iskola réme, a boltban édességet lopó, garázda, vagy éppen súlyos erőszakos bűncselekményt elkövető fiatal.

Valójában mik állnak mindezek hátterében?

Ahhoz, hogy a fiatalkori bűnözés okait megvizsgáljuk, elengedhetetlen, hogy azt ne a szociológia és a pszichológia szemszögéből tegyük, hiszen e két tudomány alkalmas arra, hogy felfedje a fiatalok által elkövetett büntetendő cselekmények hátterét.

I. Szociológiai háttér

A fiatalkori bűnözés jelentőségét társadalmi és jogi szempontból is meg lehet közelíteni. Társadalmi szempontból a probléma alapját az adja, hogy a fiatalkorúak biológiai, szociológiai és pszichológiai helyzetüket tekintve egy sajátos társadalmi réteget alkotnak. *„Emellett a jelenben védelemre szoruló és a jövőt építő generációként különös figyelem fordul feléjük.”*¹ Fontosnak tartom a családi háttér vizsgálatát, a családban felmerülő esetleges rizikófaktorokat, amelyek okot adhatnak arra, hogy miért válik valaki fiatalkorú bűnözővé. Azonban nem csak a család kerül a középpontba, hanem az iskola, a barátok, a média és az internet is, amelyeknek szintén jelentős befolyásuk van gyermekeink mindennapi életére.

II.1. Családi háttér

Általános, klasszikus családmodellnek azt tekintjük, amelyben a szülők és a gyerekek együtt élnek; az apa-anya- gyerekek/ek. Ezeket a családokat nevezzük „teljesnek”.

Sajnos gyakori a „csonka” vagy „egyszülős” családban való nevelkedés, ahol vagy az anya, vagy az apa neveli egyedül a gyermeket.

¹ Rosta Andrea- A fiatalkorú bűnözés kriminológiája és szociológiája L'Harmattan Kiadó 2014. 19.o

Érdekes adat erre vonatkozóan, hogy nem az ilyen típusú családokból kerül ki a legtöbb fiatalkorú bűnelkövető, pedig feltételezhetnénk, hogy ilyen esetben a gyerek már eleve egy olyan lelki törést, válságot él át, ami miatt könnyebben hajlik a kriminalitás irányába.

A statisztikák szerint mégis a teljes családokból kerül ki a legtöbb bűncselekményt elkövetett fiatal.² A harmadik szerkezet a „vegyes” vagy „mozaik” család, ahol az egyik vagy mindkét szülőnek az előző kapcsolatából vagy házasságából születtek gyermekei.

Ezeknek a családoknak a működését nehéz harmonikussá tenni, hiszen már mindenkinek kialakultak a szokásai, az életvitele, a nevelési módszere.³ A megfelelő családszerkezet azért nagyon fontos, mert pszichológiai vizsgálatok támasztják alá, hogy mekkora befolyása van a serdülő személyiségének alakulásában a diszfunkcionálisan működő családnak. Sokszor a fiatal problémája (rossz társaságba való kerülés, csavargás, iskolai kudarcok) és normasértő, kriminális cselekménye mögött a szülők egymáshoz, illetve a gyermekhez való viszonya áll.⁴

„A család, mint rendszer, megfelelően és hibásan egyaránt „működhet”. Hibás működéskor a belső diszharmónia a gyermeknek megmerevedett és célszerűtlen ítéleti, viselkedési mintákat közvetít, így őt fejlődésében akadályozza. A hibásan működő családszerkezet önmagát lezárja, és védelmezi kényes és törékeny belső egyensúlyát.”⁵

Egy fiatalkorú életében a legmeghatározóbb szerepet az elsődleges szocializációs közeg, a család adja. Mivel egy gyermek másolja a közvetlen környezetében élő személyek magatartását, ezért különösen fontos az, hogy otthon mit lát, hall és tapasztal, akár a szüleitől, testvéreitől, de akár a nagyszülőktől is, mert ezáltal tanulja meg a társadalomba való beilleszkedéshez, együttéléshez szükséges normákat, követendő értékeket.

2 Csemáné Dr. Váradi Erika: A Janus-arcú kriminálpolitika - avagy a fiatalkori bűnözéssel szembeni fellépés aktuális kérdései 8. o.

3 Szentes Erzsébet: Szocializáció és nevelés a családban Sapientia EMTE, Tanárképző Intézet 2014. 4.o.

4 Rosta Andrea- A fiatalkorú bűnözés kriminológiája és szociológiája L'Harmattan Kiadó 2014. 198.o.

5 Bagdy Emőke 1986.

A család szocializációs funkciója többszintű:

- ellátja a gyermek biológiai gondozását, és biztosítja a fejlődéshez szükséges feltételeket,
- a szülő és a gyermek intim kapcsolata létrehozza a személyiségfejlődés érzelmi alapjait,
- a családi interakciók szolgáltatják az alapot a beszédtanuláshoz,
- mintát nyújt az alapvető szociokulturális szokások, viselkedési sémák elsajátításához,
- általános értékeket, normákat közvetít: a családtagokhoz való viszonyulásban alapozódnak meg a fejlődő egyén életkori, családi, nemi szerepei és társadalmi szerepeinek feltételei,
- formálja az egyén én-tudatát és identitását.⁶

A család azonban nem csak a neveléssel hat a gyerek személyiségfejlődésére, hanem vannak objektív és szubjektív tényezők is, amelyek nagyban befolyásolják a család szocializációs sikerét. Ilyen objektív tényező a szülők kvalifikációja, foglalkozása, lakhelye és lakókörnyezete, etnikai, vallási és politikai hovatartozása, a család életkörülménye és színvonala, a társadalmi mobilitás esélyei. A szubjektív tényezők közé a szülők önbecsülése, önbizalma, önértékelése sorolható, de ide tartozik még a nevelési hiba, a deviancia, tekintélynélküliség, erőszak és a családon belüli abúzusok is. A család egésze, mint egy rendszer hat a gyermek életére, és ez a rendszer akkor működik jól, ha félig zárt, mert védelmet nyújt, de nem gátolja meg a külső hatások beáramlását.⁷

II. Nevelési attitűdök

Ahhoz, hogy egy gyermekből pszichésen is egészséges és kiegyensúlyozott felnőtt váljék, elengedhetetlen egy közvetlen és jól működő szülő-gyerek kapcsolat. Ranschburg Jenő⁸ négy lehetséges szülői attitűd gyermekre gyakorolt hatását elemezte.

Eszerint beszélünk:

1. hideg-engedékeny (elhanyagoló)
2. hideg-korlátozó (tekintélyelvű)

⁶ Murányi-Kabainé - A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája 20. o.

⁷ Rosta Andrea- A fiatalkorú bűnözés kriminológiája és szociológiája L'Harmattan Kiadó 2014. 196-197.o.

⁸ Ranschburg Jenő - Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban (Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1998.) 125.o.

3. meleg-engedékeny (megengedő)

4. meleg-korlátozó (következetes) nevelői stílusú szülőkről.

Ezeket a kategóriákat két dimenzió mentén lehet elhelyezni; az egyik az engedékeny-korlátozó, ami igazából arra enged következtetni, hogy a szülő mennyire rugalmasan vagy éppen mereven ragaszkodik a szabályok betartásához, a másik dimenzió pedig a hideg-meleg, ami a szülő gyermek irányába közvetített érzelméről ad számot. Ranschburg nézete szerint az említett nevelői magatartások közül kettő válhat ki könnyedén antiszociális magatartást, illetve kifelé fordított és megélt agressziót.

A pszichológus kutatásai alapján megállapította, hogy a legtöbb fiatalkorú bűnelkövető a hideg-engedékeny attitűddel rendelkező családokból kerül ki, mert ez a nevelési stílus elhanyagoló, az ilyen szülőnek nem számít, hogy a gyerek mit csinál, akár az agresszivitást is tolerálja. Erre az a magyarázat, hogy míg a korlátozó nevelés a szorongások kialakulásához vezet, addig az engedékenységgel az agressziót váltja ki a gyermekből.⁹

III. Krízis a családban

Jay Haley (1973) a család életét ciklusokra¹⁰ osztja, szám szerint hétre. Ahogy ezek a ciklusok váltakoznak, a váltások során problémák merülhetnek fel, amelyek könnyen krízisekbe fordulhatnak.

Ezek azok a változások, amelyek újabb megoldandó helyzeteket állítanak a család elé, és ezek megoldásával egy újabb fejlődési szakaszba lépnek.

Ezeket a feladatokat hívjuk „normál krízisnek”.

9 Solt Ágnes: Peremen billegő fiatalok. Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők gyermek- és ifjúkorban. Doktori (PhD) disszertáció. Kézirat, Budapest, 2012. 60-63.o.

10 Családi életciklusok: udvarlás, házasság gyermektelen szakasza, első gyermek születése, a gyermek(ek) iskoláskora, a gyermekek kirepülése a fészekből, a nyugdíjas és öregkor, a veszteségek és a halál időszaka.

Egy családot nagyban befolyásol az, hogy éppen milyen életciklusban van, és hogyan oldják azt meg közösen.

Adódnak olyan helyzetek is, amire nem lehet és nem is tud senki felkészülni, ezeket nevezzük „paranormatív krízisnek”.¹¹ Ezek azok a váratlan „traumák”, amelyek egy családot érhetnek, amelyek egy felnőtt lelkét is megviselik, akkor egy gyermekre ilyen esetekben még nagyobb figyelmet kell fordítani.

Felmérések alapján a legtöbb fiatalok elkövető családjában történt olyan krízis, amely miatt a fiatal a bűn útját választotta. (pl. egy családtag elvesztése, a szülők válása, egy szexuális abúzus vagy egy családon belüli bántalmazás)

IV. Elválás a szülőktől

„Farrington kimutatta, hogy a szülő-gyermek kapcsolat tíz éves kor előtti megszakadása megjósolja a későbbi erőszakos magatartást. McCord és Ensminger kutatásában szintén azt bizonyították az eredmények, hogy ha a fiatal korán - tizenéves korában - költözik el a szülői házból, akkor az erőszakos magatartás előfordulása jóval gyakoribb.”¹²

Álláspontom szerint egy gyerek életében általában serdülőkorában érkezik el az a pillanat, amikor megváltozik a szüleivel való kapcsolata; ekkor kezdődik meg az érzelmek áthelyezése a szülőkről a kortársakra, a barátokra, és megkezdődik a leválás, amely sem a szülőnek, sem a gyerekeknek nem könnyű.

„Bloss (1967) elmélete szerint a serdülőkori krízis szükségszerű velejárói a regresszív állapotok.

11 Paranormatív krízis: azok a krízisek, amelyek nem vártak, nem természetesek: például a válás, a különböző krónikus betegségek, a munkanélküliség válás, a migráció, a természeti vagy társadalmi katasztrófák, a mobilitás, az egzisztenciális veszteség és a nagyobb pszichikus trauma

12 Solt Ágnes: Peremen billegő fiatalok. Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők gyermek- és ifjúkorban. Doktori (PhD) disszertáció. Kézirat, Budapest, 2012. 60.o.

Ugyanakkor fontos eldöntenünk, hogy a regresszió meddig szolgálja a fejlődést, és mikortól rögzül, mint állapot, deviáns vagy patológiás működést eredményezve.”¹³

A családtól való elszakadás során a serdülők megkérdőjelezzik a család által közvetített értékeket és normákat, ami teljesen természetes jelenség egészen addig, amíg ez nem hajlik át devianciába.

V. Egyéb szociális tényezők

Az egyik ilyen tényező a mélyszegénység. 2014-ben Magyarországon a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya 28,2% volt.¹⁴ Ha a család megélhetési gondokkal küzd, vagy az egyik esetleg mindkét szülő munkanélkülivé válik, az sok esetben maga után vonja a családon belüli feszültségeket, konfliktusokat, a gyerek érzelmi elhanyagolást, amely problémák odáig vezetnek, hogy a szülők nem tudnak elég figyelmet fordítani a gyerekekre.

Ennek következtében a gyerek agresszív, erőszakos magatartást tanúsíthat az iskolában, konfliktusba kerülhet az osztálytársaival, a tanulást elhanyagolhatja, amely sikertelenség érzését erősíti benne. Előbb-utóbb ennek a következménye lesz az iskolakerülés, majd a nélkülözésből fakadó bolti lopások és egyéb adott esetben súlyosabb deliktuális cselekmények.

A szülők alkoholista életmódja is veszélyezteti a gyermeket. Az ilyen családból származó gyermek folytonos bizonytalanságban él és ezt a példát látja, ezért fennáll annak a veszélye, hogy maga is az italozás útjára lép.

Kutatások kimutatták, hogy az alkoholfüggő szülők gyermekei valóban szignifikánsan gyakrabban válnak alkoholistává, ami számokban kifejezve azt jelenti, hogy a függőség körülbelül 40 százalékban vezethető vissza alkoholista családi környezetre.

¹³ K.Németh Margit-Koller Éva: Serdülőkör- Normatív krízis vagy deviancia? Iskolapszichológia Füzetek 33. sz. Elte Eötvös Kiadó Budapest 2015. 18.o.

¹⁴ KSH: A háztartások életszínvonala 2014.

Egy alkoholista számára mindenképp felett áll, hogy az italhoz hozzájusson, és másodlagossá váljon a gyermeke szükségletei is, aki ezáltal elhanyagolttá válik, mind érzelmileg, mind fizikálisan.

Az ilyen környezetben élő gyerekeket antiszociális hatások érik, amelyek személyiségük torzulását is előidézhetik. Ők a szüleiktől nem kapják meg a kellő gondoskodást és szeretetet, ezért hajlamosabbak a konfliktusok erőszakos úton való kezelésére, ezáltal büntetendő cselekmények elkövetésére.¹⁵

A kriminológia vizsgálja a bűnelkövetés családon belüli intergenerációs transzferét is. „Az apák bűnelkövetése növeli a fiak bűnelkövetési valószínűségét (Besemer-Farrington 2012). Az anyák bűnelkövetése kisebb mértékben ugyan, de hatással van a fiak bűnelkövető magatartására (Goodwin-Davis 2011). A testvérek befolyása szintén jelentősnek mutatkozott, főként az idősebb fiútestvérek bűnelkövetése volt hatással a fiatalabb fiútestvérek bűnelkövető magatartására (Ardelt-Day 2002).”¹⁶

A börtönviselt szülők gyereke több értelemben veszélyeztetett. Talán a legsúlyosabb, amikor a szülő azért kerül börtönbe, mert a gyermeke sérelmére követ el büntetendő cselekményt. Ha a gyermek egyedül marad az anya vagy az apa börtönbe kerülése esetén, a gyámhatóság fokozott figyelemmel kíséri az életútjukat, amelynek különböző eszközei vannak; a védelemben vételtől kezdve a gyermekotthonba kerülésig. Ezek a gyerekek gyakran ezáltal kapják meg a szükséges gondoskodást és szeretetet, amely úgymond megmenti az életüket, megmenti őket attól, hogy maguk is bűnözővé váljanak. A családon belüli erőszakot elszenvedett fiataloknál sűrűbben fordul elő lelki eredetű megbetegedés, amely annak az eredménye, hogy az elszenvedett testi vagy lelki fájdalmat nem tudják feldolgozni.

15 Csemáné Váradi Erika: A gyermek- és fiatalkori bűnözés 14-15.o.

16 Besemer,S.-Farrington, D.P.(2012) Intergenerational transmission of criminal behaviour:Conviction trajectories of fathers and their children.European Journal of Criminology, 9(2), 120-141. Hivatkozta: Biró Emese: A fogvatartottak családi kapcsolatainak szerepe a bűnelkövetésben, a börtönményben és a reintegrációban MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont (Szociológiai Intézet) 2015. 74.o.

Kutatások szerint, azok a gyerekek, akikkel szülei nem törődtek, nagyobb eséllyel válnak bűnözővé, mint bántalmazott társaik, hiszen az elhanyagolás miatt egy kis odafigyelés reményében provokálni fogják környezetüket.¹⁷

V. Iskolai élet, baráti kör hatása

Az iskola az egyik legfontosabb szocializációs színtér a család és a kortársak mellett egy fiatal életében. *„A fiatalkori kriminalitás és az iskolai teljesítmény közötti kapcsolat kétszer olyan erős, mint a lakókörnyezet és a fiatalkori bűnelkövetés közötti összefüggés.”*¹⁸

Úgy gondolom, hogy nem mindegy, milyen iskolát választunk a gyermekünknek. Abban az esetben, ha esetleg egy problémás gyermekről van szó fontos, hogy az iskola, a pedagógusok tudják-e megfelelően kezelni fejleszteni a gyermeket. Sok beilleszkedési gonddal küszködő gyerek nem tűri az intézmény által felállított szabályokat, úgy érzi, hogy azok korlátozzák őt és megfosztják a szabadságától. A gyerek ebből menekülni próbál; elkezd másként viselkedni, elképzelhető, hogy ki fogják közösíteni. Később „lázadni” próbál a kötöttségek ellen, nem jár az órákra, elkésik, nem engedelmeskedik a pedagógusoknak, és még tettelegességre is sor kerülhet.

Megállapíthatjuk tehát, hogy mielőtt egy fiatal elköveti az első bűncselekményét, ahhoz előbb meg kell élnie a családi ártalmakat, az iskolai konfliktusokat és kudarccokat.

Azonban nem szükségszerű, hogy ezek az okok törvénytelen magatartásokba torkoljanak, hiszen más megnyilvánulásai is lehetnek ezeknek a pszichoszociális ártalmaknak, mint például a depresszió, egyéb mentális megbetegedések, a regresszió vagy öndestrukció.¹⁹

17 Kovács Zsuzsanna-Scheiber Dóra Herczog Mária: Gyermekbántalmazás és elhanyagolás Készült az Országos Gyermekegészségügyi Intézet gondozásában 3-7.o.

18 Solt Ágnes: Peremen billegő fiatalok. Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők gyermek- és ifjúkorban. Doktori (PhD) disszertáció. Kézirat, Budapest, 2012. 12.o.

19 Rosta Andrea- A fiatalkorú bűnözés kriminológiája és szociológiája L'Harmattan Kiadó 2014. 210.o.

A másik meghatározó tényező a kortárs csoport. Serdülőkori jellegzetesség a kortárs csoportok szerveződése, a barátság fontossága és a kortárs befolyás növekedése. Wander-Zaden (1985) szerint a kortárs csoportok hatása négy területen jelentős igazán: (1) elősegítik a szülőktől való függetlenedést; (2) a serdülők elsajátíthatják a kölcsönösség, versengés, együttműködés szabályait; (3) a fiatal egyenrangú kapcsolatokban vesz részt, (4) az ifjúsági kultúrát hordozzák.²⁰

A fiatalok által elkövetett bűncselekmények esetén gyakori motiváció a kalandvágy, a könnyelműség és a meggondolatlanosság. Egy iskolába járó fiatalnál szinte elkerülhetetlen, hogy egy társasághoz, vagy bandához tartozzon, az azonban nem mindegy, hogy ezek a társaságok milyen fiatalokból tevődnek össze. Egy olyan genghez való tartozás, amelyben csak kirekesztett fiatalok találhatók, nagyban megnöveli a kriminalizálódás esélyét. Azokból a gyerekekből válik a legesélyesebben fiatalkorú és visszaeső bűnelkövető, akiknél együttesen fellelhetők a következő tényezők: - gyermekkori antiszociális és bomlasztó magatartás,- kapcsolatok deviáns viselkedést tanúsító korosztálybeliekkel, - elutasítás a kortárs csoport felől, a kiközösítés negatív következményei az egyénre.²¹

VI. Az alkohol és drog hatása

Hazánkban a '80-as években végzett kutatások szoros kapcsolatot véltek felfedezni a csoportképződés és a deviánsná válás között. A vizsgált fiatalkorú csoportok tagjainak több mint egyharmada rendszeres alkoholfogyasztó, több mint negyede kábítószerfogyasztó volt.

Általánosságban elmondható, hogy a fiatalok nagy része alkohol vagy drog hatása alatt követi el a bűncselekményeket

20 Vajda Zs. (1999): A gyermek pszichológiai fejlődése. Budapest, Helikon. Hivatkozta: Solt Ágnes: Peremen billegő fiatalok. Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők gyermek- és ifjúkorban. Doktori (PhD) disszertáció. Kézirat, Budapest, 2012. 68.o.

21 Solt Ágnes: Peremen billegő fiatalok. Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők gyermek- és ifjúkorban. Doktori (PhD) disszertáció. Kézirat, Budapest, 2012. 68-70.o.

A cselekmények büntetőjogi megítélésének szempontjából az ittasság konkrét típusának meghatározó szerepe van, melyet a Legfelsőbb Bíróság 3. számú módszertani levele konkrétan nevesít.²²

A fiatalok körében a szórakozásnak ma már - sajnos- elengedhetetlen része az alkohol, rosszabb esetben pedig a különböző drogok. A pszichoaktív szerek (drog, kábítószer) azok a természetes vagy mesterséges anyagok, amelyek az élő szervezetbe kerülve a központi idegrendszerre hatva megváltoztatják annak működését, funkcióját, illetve hiányuk elvonási tünetekkel jár.

A kábítószernek különböző hatásai vannak a szervezetre, és ennek következtében kifejtett cselekményekre. Ezek a hatások következők:

- depressziós hatás (lassító, tompító hatású, félelmet, szorongást vált ki)
- stimuláló hatás (a reális ítélőképesség megszűnik)
- hallucinogén hatás (érzékcsalódásokat, álomszerű látomásokat okoz)²³

VII. A média és az internet

A mai fiatalok szabadidejük nagy részét ma már sokkal inkább az internet használatával töltik, míg korábban inkább a televíziózás volt jellemző. Az elfogadott tény, hogy a televízió által közvetített erőszak, verbális agresszió nagyban befolyásolja negatív irányba egy fiatal személyiségét.

Éppen ezért nemzetközi egyezmények is szabályozzák a műsorszolgáltatók által sugározható tartalmak korlátozását a kiskorúak testi, lelki, erkölcsi és szellemi egészségének megóvása érdekében.²⁴

²² Legfelsőbb Bíróság III. Büntető Elvi Döntése alapján az ittasság típusai: - közönséges részegség, patológiás (kóros) részegség, abortív patológiás részegség, idült alkoholista.

²³ Gönczöl, K. - Kerezi, K. - Korinek, L. - Lévy M.: (szerk) Kriminológia Szakkriminológia Complex kiadó Budapest, 2006. 481-495.o.

²⁴ Az Egyesült Nemzetek keretén belül elfogadott 1924. évi a gyermekek jogaira vonatkozó Genfi Nyilatkozat és a 1989. évi Gyermekek jogairól szóló New York-i Egyezmény, továbbá az Európai Unió dokumentumai, illetve a hazai jogszabályok rögzíteneik.

Nélkülözhetetlen, hogy a szülők rendkívül odafigyeljünk arra, hogy milyen műsorokat néz a gyermek, hiszen egy óvoda vagy kisiskola nem tudja megválogatni azokat a tartalmakat, amelyek neki valók.

Persze ez nem azt jelenti, hogy ez mindenkire nézve érvényes lesz, de egy agresszivitásra hajlamosabb egyénnél mindenképpen károsabban fog hatni. *„Azt, hogy egy ember milyen hatást él át, nem csupán a látott erőszak határozza meg, hanem nagymértékben befolyásolják belső tulajdonságai, illetve egyéb külső körülmények is”.*²⁵

Az erőszakot árasztó műsoroknak a hatása pedig: *„Pszichológiailag félelmet kelt a nézőkben, morálisan érzéztelenné teszi őket a szenvedés látványával szemben, végül a gyakorlati életben a látott erőszak mintául szolgálhat, utánzásra ösztönözhet különösen a gyermekek között.”*²⁶

Az internet szempontjából is a legveszélyeztetettebb célközönség a kiskorúak, fiatalok. Pár kattintással -még ha nem is tudatos keresés által- olyan oldalak jeleníthetők meg, amelyek nem nekik valók, nem beszélve a rengeteg számítógépes játékról. A gyerekek - főleg a fiúk - rendkívül érdeklődnek a háborús, lövöldözős, autós üldözős játékok iránt, amelyek hatásai véleményem szerint szinte azonnal észrevehetőek; viselkedésükben szerepjátékaikban visszaköszön a látott/átélt agresszió.

IX. Összegzés

A gyermek-és fiatalkori bűnözésről általánosan elmondható, és a szakemberek véleménye e tekintetben egységes, hogy a fiatalkori bűnözésre az epizódszerűség és a bagatell-bűncselekmények dominanciája jellemző.

²⁵ Gönczöl, K. - Kerecsi, K. - Korinek, L. - Lévy M.: (szerk) Kriminológia Szakkriminológia Complex kiadó Budapest, 2006. 263-264.o.

²⁶ Császi Lajos: Tévéerőszak és morális pánik Új Mandátum kiadó Budapest, 2003. 128.o.

Az elsőbűntényes fiatalok többsége nem válik megrögzött bűnözővé, de aki mégis az lesz, annak oka sokkal inkább a megbélyegzés. Egy fiatal kriminális karrierjét a túl korai stigmatizációja tudja elindítani.²⁷

A világ rohamos fejlődése által nő a veszély az elkövetővé, és az áldozattá válás esélye is a legkülönbébb bűncselekmények vonatkozásában.; megjelentek a bűnözésnek olyan formái is, ami ellen a védekezési vagy megelőzési mechanizmusok még nincsenek megfelelően kimunkálva.

Meggyőződésem, hogy manapság még nagyobb odafigyeléssel és szeretettel kell a gyerekeket nevelni, hogy elnyerjük a bizalmukat és ennek eredményeként egészséges lelkiállapotú felnőttekké váljanak.

²⁷ Csemáné Váradi Erika: A gyermek- és fiatalkori bűnözés alapkérdései. In: Farkas Á. (szerk.): Tanulmányok a bűnügyi tudományok köréből. Doktori tanulmányok 3. Miskolc, 2013. 14-18. o.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Császi Lajos: Tévéeéőszak és morális pánik Új Mandátum kiadó Budapest, 2003.
2. Csemáné Váradi Erika: A Janus-arcú kriminálpolitika - avagy a fiatalkori bűnözéssel szembeni fellépés aktuális kérdései
3. Csemáné Váradi Erika: A gyermek- és fiatalkori bűnözés alapkérdései In: Farkas Ákos: Tanulmányok a bűnügyi tudományok köréből. Doktori tanulmányok 3. Miskolc, 2013.
4. Kovács Zsuzsanna- Scheiber Dóra- Herczog Mária: gyermekbántalmazás és elhanyagolás Készült az Országos Gyermekegészségügyi Intézet gondozásában
5. Ranschburg Jenő: Szülői-nevelői stílusok
6. Bagdy Emőke 1986.
7. Farrington, 1989
8. Gönczöl, K. - Kerezi, K. - Korinek, L. - Lévay M.: (szerk) Kriminológia Szakkriminológia Complex kiadó Budapest, 2006.
9. KSH: A háztartások életszínvonala 2014.
10. Murányi-Kabainé - A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája
11. Rosta Andrea- A fiatalkorú bűnözés kriminológiája és szociológiája L'Harmattan Kiadó 2014.
12. Solt Ágnes: Peremen billegő fiatalok. Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők gyermek- és ifjúkorban. Doktori (PhD) disszertáció. Kézirat, Budapest, 2012.
13. Szentés Erzsébet: Szocializáció és nevelés a családban Sapientia EMTE, Tanárképző Intézet 2014.
14. Vajda Zs. (1999): A gyermek pszichológiai fejlődése Budapest, Helikon.